

Analýza sazeb DPH v ubytovacích a stravovacích službách

Zjednodušený přehled sazeb DPH v Evropě

Země	Standardní sazba	Ubytovací služby	Stravovací služby
Rakousko	20 %	10 %	10 %
Belgie	21 %	6 %	12 %
Bulharsko	20 %	9 %	9 %
Chorvatsko	25 %	13 %	13 %
Kypr	19 %	9 %	9 %
Česká republika	21 %	10 %	10 %
Dánsko	25 %	25 %	25 %
Estonsko	20 %	9 %	20 %
Finsko	24 %	10 %	14 %
Francie	20 %	10 %	10 %
Německo	19 %	7 %	7 %
Řecko	24 %	13 %	13 %
Maďarsko	27 %	5 %	5 %
Irsko	23 %	9 %	9 %
Itálie	22 %	10 %	10 %
Lotyšsko	21 %	12 %	21 %
Litva	21 %	9 %	9 %
Lucembursko	17 %	3 %	3 %
Malta	18 %	7 %	18 %
Nizozemsko	21 %	9 %	9 %
Polsko	23 %	8 %	8 %
Portugalsko	23 %	6 %	13 %
Rumunsko	19 %	5 %	5 %
Slovensko	20 %	10 %	10 %
Slovinsko	22 %	9,5 %	9,5 %
Španělsko	21 %	10 %	10 %
Švédsko	25 %	12 %	12 %
Norsko	25 %	12 %	25 %
Švýcarsko	7,7 %	3,7 %	7,7 %
Island	24 %	11 %	11 %

DPH v Evropské unii

Daň z přidané hodnoty (DPH) je nepřímou univerzální daní, kterou hradí konečný spotřebitel, jež se platí z hodnoty přidané ke zboží a službám v zásobovacím řetězci. Týká se v zásadě všeho zboží a služeb, které jsou prodávány ke spotřebě v Evropské unii. Zboží, které se prodává na export, nepodléhá DPH.

První pokusy o harmonizaci systémů DPH členských států proběhly na konci 60. let, nicméně přijetí šesté Směrnice o DPH (VAT Directive) v roce 1977 bylo zlomovým momentem, kdy se vlády dohodly na společných podmínkách pro základní DPH ve všech členských státech.

Dle aktuálního systému se po členských státech žádá, aby měly jednotnou standardní sazbu daně z přidané hodnoty v minimální výši 15 %. Kromě této standardní sazby mohou také používat jednu či dvě snížené sazby DPH v minimální výši 5 %, avšak s některými výjimkami. Snížené sazby se mohou aplikovat jen na poskytování jistých druhů zboží a služeb, které jsou uvedeny v Dodatku III ke Směrnici o DPH. Tento dodatek zahrnuje, kromě jiného, i ubytovací a restaurační služby.

Souhrn argumentů pro snížené sazby DPH v ubytovacích a stravovacích službách

Srovnání se zeměmi v Evropě (Aktuální přehled sazeb DPH je přílohou tohoto dokumentu)

- **Ubytovací služby jsou ve všech zemích v Evropě ve snížené sazbě** (výjimkou je Dánsko, které má pouze jednu základní sazbu)
- **Stravovací služby má rovněž většina zemí Evropy ve snížené sazbě**, v základní sazbě je to pouze 5 zemí – Norsko, Malta, Lotyšsko, Estonsko a Dánsko
- **Již v současné době patříme mezi země s vyššími sazbami DPH pro ubytovací a stravovací služby**,
- Vyšší sazby pro ubytovací služby mají pouze Island, Lotyšsko, Švédsko, Norsko, Chorvatsko, Řecko a Dánsko
- Vyšší sazby pro stravovací služby mají pouze Island, Belgie, Švédsko, Chorvatsko, Řecko, Portugalsko, Finsko, Malta a Lotyšsko

Význam cestovního ruchu pro národní hospodářství

- **Příjezdový cestovní ruch je exportní produkt, spotřebovávaný v místě (tedy v České republice).**
- **Má zásadní potenciál pro veřejné rozpočty a zároveň vyžaduje minimální investice ze strany státu. Z každé stokoruny utracené turistou je odváděno 41,- Kč.**
 - Podíl zemědělství na HDP je 2,7 % - investice státu do zemědělství cca 70 mld Kč.
 - Podíl cestovního ruchu na HDP je 2,9 % - investice státu něco málo přes 1 miliardu Kč.
- Cestovní ruch všeobecně je sektor s vysokým podílem lidské práce, tedy významný zdroj zaměstnanosti v celé Evropě včetně České republiky. Navíc mnohdy poskytuje pracovní příležitosti v místech, kde je nedostatek jiných pracovních příležitostí. Zaměstnává navíc velké procento žen, až 53 % a umožňuje flexibilní pracovní dobu, pracovní dobu na zkrácený úvazek, což se opět týká žen s malými dětmi.

- Významný je cestovní ruch také pro propagaci České republiky v zahraničí a zároveň podporu dalších oblastí vědy a ekonomiky, díky konferenčnímu a korporátnímu zaměření.
- Sektor stravovacích a ubytovacích služeb byl nejvíce zasaženou oblastí podnikání během dvou let pandemie a utrpěl 75 % ztráty na obrazech v tomto období. Následně čelí další ekonomické výzvě v podobě vysoké inflace a růstu cen energií. Další zvyšování daňové zátěže podnikatelů by znamenalo v mnoha případech ukončení jejich podnikání.
- Ochrana podniků i pracovních příležitostí – nezvyšování finanční zátěže a hladin DPH, nebo dokonce jejich další snižování, chrání podniky a tím i pracovní příležitosti v ekonomice. Kvůli fragmentované struktuře odvětví, kdy velká většina mikro-podniků funguje v rámci vysoce konkurenčního trhu, mohou další finanční břemena nutit podniky, aby tuto zátěž neodrážely ve svých cenách. To je může přivést do finančních potíží majících za následek uzavření provozu a tím i ztrátu pracovních míst.
- Tzv. sdílená ekonomika (ubytování v bytech) se v Evropě exponenciálně vyvíjí a přináší neregulovaný prostor s velmi obtížnou kontrolou daňové disciplíny. Růst tohoto neregulovaného segmentu, který má být považován za příležitost pro turistické destinace, má vážné dopady na regulovaný turistický trh ubytování. Zvyšování daňové zátěže pak dopadá pouze na regulovaný turistický ruch.
- Změna sazeb DPH může mít vliv na cenu služby, která je však velmi citlivá ve vztahu k poklesu poptávky. Zvyšování sazby DPH u služeb všeobecně může vést ke zpomalení výkonu podniků a v závěru také k nižším výběrům DPH.
- Místně poskytované služby restaurací přináší sociální prosperitu. Služby jsou konzumovány z velké části místními obyvateli, případně i domácími turisty a poskytují tak společenské, sociální a kulturní aspekty místních komunit.
- Nízká sazba DPH pro ubytovací a stravovací služby má význam pro konkurenceschopnost ČR v rámci evropského trhu. Jak bylo uvedeno, v případě příjezdového cestovního ruchu jde o export spotřebovaný na místě. Pro podporu a motivaci nejen volnočasových turistů, ale také velkých korporátních a kongresových aktivit, je jedním z motivačních faktorů ve srovnání s ostatními destinacemi EU.
- Protože daň z přidané hodnoty přímo ovlivňuje cenu služeb v cestovním ruchu, je také jedním z klíčových faktorů globální konkurenceschopnosti. Například země s nejvyšším počtem příjezdů v zemích ASEAN, Malajsie a Thajsko, používají pro hotelové ubytování sazby DPH ve výši 6 % a 7 %. Sazba DPH u hotelového ubytování v Číně, největší asijské turistické destinaci (v roce 2015 se podílela 56,9 milionů mezinárodních turistických příjezdů, což ji řadí na 4. místo na světě) (16), je 6 %, což je také hodnota pod průměrnou sazbou používanou v EU.
- Památková péče – památkové programy, připravované v této oblasti ministerstvem kultury ČR, by měly z rozpočtu dostat pro tento rok 713 milionů Kč, tedy o 141 milionů Kč víc než vloni. Cestovní ruch dokáže významně akcelarovat roli a účinnost takto vynaložených prostředků, tj. financí, které stát, resp. rovněž municipality vynakládají na památkový fond. Segment cestovního ruchu, přes svoje služby cestou zdanění příjmu právnických osob, tak vlastně nepřímo „kompenzuje“ ve státním rozpočtu (resp. v rozpočtech samospráv) částky, určené na péči o památky. Růstem DPH ubytovacích a stravovacích služeb by mohlo dojít ke

snížení zájmu o tyto služby, a tedy k poklesu tržeb, čímž by byla daňová reverzní schopnost cestovního ruchu citelně zredukována.

- Kulturní obslužnost – ubytovací a stravovací služby jsou přirozenou doprovodnou součástí kulturní obslužnosti; ta je výrazným a také stabilním rysem života české společnosti a jsou na ní tradičně vynakládány nemalé veřejné prostředky. Navýšení cen ubytovacích služeb a v důsledku toho následné snížení tržeb (resp. zhoršení cenových a daňových relací v kulturních centrech) by podvázalo i roli a rozsah kulturního života naší společnosti a částečně by snížilo efekt prostředků, které stát na kulturní rozvoj vyčleňuje.
- Daň z nemovitosti - subjekty cestovního ruchu ve velké většině hospodaří na nájemním principu v rozličných nemovitostech. Pokud budeme vycházet z předpokladu, že v rámci připravovaného posílení zdrojů na příjmové straně státního rozpočtu patrně dojde rovněž ke zvýšení daně z nemovitosti, nepochybně se to záhy promítne do nájmů, a tedy návazně i do cen ubytovacích a stravovacích služeb. Pokud by paralelně s tím došlo ještě i k navýšení daňové povinnosti (DPH) subjektů podnikajících v cestovním ruchu, může uvedený souběh zvýšené daňové zátěže v nemalé míře destabilizovat výkon celého tohoto segmentu ekonomiky.
- Moderní technologie – cestovní ruch jako celek je odvětvím s velkou produkční flexibilitou, danou vysokým stupněm využívání progresivních informačních technologií, rezervačních platforem a pružných realizačních sítí. Díky tomu jsou zejména ubytovací služby, ale často i stravovací služby nabízeny de facto on-line. V tomto směru odvětví cestovního ruchu nijak nezatěžuje veřejné rozpočty. Proto by daňová politika státu neměla daňově omezovat rozvoj takto moderně fungujícího odvětví, které je schopné prakticky bez nároků na veřejné prostředky uspokojovat okamžitě poptávku, obsluhovat zákazníky a přes svůj produkt tím pádem odvádět do státního rozpočtu nemalé daně z příjmu právnických osob.

Detailní pohled na výše uvedené argumenty a výkony cestovního ruchu

Vysoká cenová elasticita sektoru

Sektor ubytovacích a stravovacích služeb je velice citlivý na ceny. Snížení ceny má přímý vliv na zvýšení poptávky, ale zároveň platí, že zvýšení cen konečnému spotřebiteli má okamžitý efekt na její snížení. Studie z roku 2008 provedená Grahamem Wasonem odhaduje, že elasticita poptávky vůči ceně má hodnotu -1,2, jako míra souvztáhnosti mezi těmito dvěma hodnotami. Tedy snížení ceny o 10% by stimulovalo 12% růst poptávky.

Jakékoliv zvýšení cen se tedy rovněž promítne do snížení poptávky, a to ve větší míře, než je míra navýšení ceny. Z toho je logické, že zvyšování DPH by (podle úrovně navýšení) mohlo mít v konečném důsledku negativní dopad do samotného výběru daní.

Zaměstnanost

Ubytovací a stravovací služby v EU zajišťují 10 milionů pracovních míst přímo a 17 mil. se započítáním nepřímých a indukovaných efektů. Je sektorem, který je silný v zaměstnávání mladých lidí a významný pro zaměstnanost žen. Podíl zaměstnaných žen je 54 %.

Kromě této přímé zaměstnanosti s aktivitami pohostinského odvětví souvisí i velký počet dalších pracovních míst:

Nadstavbové činnosti:

- prostředníci prodávající služby cestovního ruchu (cestovní kanceláře, cestovní operátoři)
- letecká doprava, dráhy, soukromá osobní a nepravidelná hromadná doprava, lanovky a lyžařské areály
- provozovatelé kulturních a historických památek, sportovní areály a další služby

Dodavatelé pro sektor

- stavby, renovace, vybavení, technologie, úklid, údržba
- produkce zemědělských výrobků a potravin (zemědělství, pekařství, řeznictví, potravinářství)
- dodavatelé surovin a energií

Další sektory, které nejsou typicky orientovány na turisty, ale mají prospěch z přílivu turistů:

- obchody všeho druhu, řemesla,
- kadeřnictví, farmacie, relaxační služby, medicínské služby, půjčovny techniky a vybavení, veřejné služby a veřejná doprava

Společenská poptávka a kulturní aspekty

V případě restaurací je mnoho pracujících lidí odkázáno v době oběda na stravování v restauracích a jídelnách, tedy v zařízeních veřejného stravování. Jakékoliv navýšení konečných cen, tedy i zvýšení sazby DPH by mělo tedy také dopad do stravování a životního stylu většiny pracujících lidí.

V konečném důsledku to může znamenat další omezování stravování a preference alternativ, které neprospívají zdravému životnímu stylu.

Jedním z celoevropských cílů je usnadnit kulturní výměnu mezi různými národy Evropy. K tomuto účelu je cestovní ruch zásadně důležitý a měl by být podporován veškerými prostředky, zvláště pak použitím snížených sazeb DPH u všech souvisejících služeb.

Podpora exportu

Služby související s cestovním ruchem jsou důležitým exportním artiklem ve většině evropských zemí v tom smyslu, že se prodávají zahraničním návštěvníkům. Narozdíl od dalších exportních produktů se však ubytovací služby prodané zahraničním návštěvníkům spotřebovávají na místě. V důsledku toho nemůže mít odvětví cestovního ruchu prospěch z obvyklých nástrojů podpory exportu. Na druhé straně tyto služby přinášejí členským státům a EU samotné příjmy z DPH, ale i další odvody jejichž budoucí potenciál je poměrně vysoký.

Jelikož výdaje na ubytování představují jeden z nejvyšších podílů na celkových výdajích turistů, nižší DPH a nižší ceny mají velký vliv na počet příjíždějících turistů.

Výkony cestovního ruchu a vliv pandemie

Cestovní ruch utrpěl v době pandemie (2020–2021) největší ztráty v novodobé historii a to i v porovnání s jinými oblastmi podnikání. Propady obrátů byly na průměrné úrovni 75 %. Následné období roku 2022 přineslo další ekonomické dopady na podnikatele i zákazníky v podobě dramatického růstu inflace. Při nižších objemech obrátů se náklady jen v roce 2022 zvýšily o 40%. Další krize nastala v podobě dramatického nedostatku kvalifikovaných zaměstnanců.

V roce 2022 ubytovací zařízení dosáhla o 20% nižší obsazenosti, než v roce 2019 a průměrné ceny se dostaly na úroveň roku 2019. Je tedy evidentní, že podnikatelé až dosud veškeré negativní dopady a ekonomický vývoj částečně absorbovali. Další finanční zátěž v podobě zvyšování daňové zátěže, nejsou schopni již takto vykrýt a růst cen bude mít přímý dopad do spotřeby. Pokud tedy dojde ke zvyšování daňové zátěže podnikatelů v nejbližších letech, budou již čelit zásadním ekonomickým a mnohdy existenčním problémům.

Níže uvedené statistické údaje přináší srovnání příjezdů turistů v roce 2022 v podrobnosti s rokem 2019. Z této statistiky je evidentní, že jsme stále 11% za počtem turistů v roce 2019. Některé kraje se již dostaly na původní čísla, jinde jsou stále poměrně velké propady. Ani pozitivní nárůst domácího cestovního ruchu není a nebude schopen vykrýt stálou absenci části zahraničních turistů. O to více se jakékoliv zvýšení cen promítne do zpomalení růstu, případně poklesu poptávky v cestovním ruchu.

Hosté v HUZ 2022 vs. 2019

Kraj	Počet hostů	Meziroční změna v %	% podíl	Počet přenocování	Meziroční změna v %	% podíl	Průměrná doba pobytu ve dnech
Hlavní město Praha	5 976 267	-25,71 %	30,71%	13 370 616	-27,65 %	26,40%	3,24
Jihomoravský kraj	1 992 679	-6,76 %	10,24%	4 056 883	-4,05 %	8,01%	3,04
Královéhradecký kraj	1 473 180	4,31 %	7,57%	4 598 159	2,72 %	9,08%	4,12
Jihočeský kraj	1 468 426	-17,92 %	7,55%	4 220 523	-5,70 %	8,33%	3,87
Středočeský kraj	1 168 695	-0,36 %	6,01%	2 792 694	3,46 %	5,52%	3,39
Karlovarský kraj	1 157 885	-2,72 %	5,95%	4 354 062	-19,37 %	8,60%	4,76
Liberecký kraj	1 118 326	6,62 %	5,75%	3 364 078	6,13 %	6,64%	4,01
Moravskoslezský kraj	1 003 093	-1,25 %	5,15%	2 746 120	-3,54 %	5,42%	3,74
Píseňský kraj	839 100	-3,76 %	4,31%	2 145 160	0,63 %	4,24%	3,56
Zlínský kraj	803 284	-0,64 %	4,13%	2 259 712	-0,55 %	4,46%	3,81
Olomoucký kraj	723 663	-4,98 %	3,72%	2 291 172	-0,94 %	4,52%	4,17
Kraj Vysočina	646 772	6,85 %	3,32%	1 557 937	7,16 %	3,08%	3,41
Ústecký kraj	581 863	-11,83 %	2,99%	1 519 617	-12,85 %	3,00%	3,61
Pardubický kraj	506 194	5,34 %	2,60%	1 361 110	2,01 %	2,69%	3,69
Celkem	19 459 427	-11,54 %	100,00%	50 637 843	-11,20 %	100,00%	3,60

CzechTourism

Zdroj: ČSÚ (2023)

Nejvíce postižený regionem z pohledu cestovního ruchu byla Praha. Zde stále chybí přibližně čtvrtina turistů. Níže uvádíme výkony ubytovacích zařízení v porovnání s některými konkurenčními městy v Evropě. Mnohé z nich jsou přímými konkurenty také kongresové a konferenční turistice.

PRAHA 2019

Tab 2 - Multi-Segment Cities+

The Czech Association of Hotels & Restaurants

For the month of: December 2019

	Year to Date - December 2019 vs December 2018											
	Occ %		ADR		RevPAR		Percent Change from YTD 2018					
	2019	2018	2019	2018	2019	2018	Occ	ADR	RevPAR	Room Rev	Room Avail	Room Sold
Prague Czech Republic	79,3	78,7	93,25	90,61	73,95	71,29	0,8	2,9	3,7	3,5	-0,2	0,6
Vienna Austria	78,6	77,7	109,34	101,78	85,89	79,06	1,1	7,4	8,6	11,2	2,4	3,5
Budapest Hungary	78,3	79,0	90,95	86,51	71,24	68,33	-0,8	5,1	4,3	6,3	2,0	1,1
Barcelona Spain	78,6	76,2	145,92	135,36	114,67	103,11	3,2	7,8	11,2	11,7	0,4	3,6
Berlin Germany	79,2	78,1	99,53	99,56	78,88	77,76	1,5	-0,0	1,4	1,7	0,3	1,8
Paris France	76,7	78,5	218,79	215,67	167,91	169,35	-2,3	1,4	-0,9	0,7	1,5	-0,8
London United Kingdom	83,5	83,5	176,15	168,16	147,16	140,34	0,1	4,7	4,9	6,9	2,0	2,1
Warsaw Poland	72,6	74,8	74,48	74,57	54,07	55,79	-2,9	-0,1	-3,1	3,5	6,8	3,6

PRAHA 2022

Tab 2 - Multi-Segment Cities+

Currency: EUR - Euro

The Czech Association of Hotels & Restaurants

For the month of: December 2022

	Year to Date - December 2022 vs December 2021											
	Occ %		ADR		RevPAR		Percent Change from YTD 2021					
	2022	2021	2022	2021	2022	2021	Occ	ADR	RevPAR	Room Rev	Room Avail	Room Sold
Prague Czech Republic	58,1	26,1	98,35	71,08	57,13	18,52	122,9	38,4	208,4	242,8	11,1	147,8
Vienna Austria	60,4	29,5	120,45	97,81	72,76	28,84	104,9	23,2	152,3	195,7	17,2	140,1
Budapest Hungary	60,6	31,7	105,93	92,91	64,18	29,49	90,9	14,0	117,7	153,2	16,3	122,1
Bratislava Slovakia	53,0	22,1	84,65	68,44	44,90	15,11	140,2	23,7	197,1	223,3	8,8	161,3
Berlin Germany	65,7	37,9	111,79	83,02	73,50	31,47	73,4	34,7	133,5	148,9	6,6	84,9
Paris France	73,4	43,1	295,26	208,05	216,68	89,63	70,4	41,9	141,8	176,3	14,3	94,7
Munich Germany	59,4	33,4	130,79	91,29	77,74	30,52	77,8	43,3	154,7	183,7	11,4	98,0
Warsaw Poland	72,2	36,6	77,92	57,71	56,29	21,12	97,4	35,0	166,5	185,4	7,1	111,4

ZÁVĚR

Z výše uvedeného vyplývá, že jakékoliv zvýšení daňového zatížení bude mít negativní dopad na podnikatele v cestovním ruchu a za současných okolností je může existenčně ohrozit. Navíc zhorší konkurenceschopnost České republiky, která již v současnosti v sektoru ubytovacích a stravovacích služeb patří mezi země s vyšší sazbou DPH.

Cestovní ruch se momentálně vzpamatovává z období pandemie a má šanci se vrátit na původní výkony a dokonce potenciál je dále zvyšovat. To by bylo prospěšné jak pro udržitelnost tohoto oboru, tak pro zajištění životní úrovně mnoha lidí a destinací v České republice. Růst a podpora cestovního ruchu a poptávka základní složky tohoto sektoru, tedy ubytovacích a stravovacích služeb, je jednak

příležitostí větší propagace České republiky v rámci Evropské Unie, ale také významným potenciálním zdrojem finančních prostředků pro veřejné rozpočty.

Většina evropských zemí si tento význam uvědomuje a aplikuje snížené sazby DPH jak pro stravovací, tak ubytovací služby. To jednoznačně vyplývá z doloženého srovnání.

Myšlenka zjednodušení struktury sazeb DPH v ČR je celkem logická a mohla by získat svou podporu i u podnikatelů v cestovním ruchu. Ovšem pouze za předpokladu, že nedojde k přesunům služeb do základní sazby nebo navyšování sazby snížené, což by se jednoznačně vymykalo současné praxi v EU a zásadně dopadlo do konkurenceschopnosti našich služeb.

Kontakt: Václav Stárek, starek@ahrcr.cz, + 420 602 765 632